

Retouradres: Postbus 16079, 2500 BB Den Haag

Aan
De voorzitter van de commissie Bestuur,
Mevrouw E. Wenink

Uw kenmerk

Ons kenmerk
RK/2020.35 / RIS304683

Doorkiesnummer
070-3532048

E-mailadres
rekenkamer@denhaag.nl

Aantal bijlagen

Datum
21 februari 2020

Onderwerp:
Opvolging raadsbesluit 'Tel uit je winst'

Geachte mevrouw Wenink,

Op 7 oktober 2019 is de Economische visie Den Haag (RIS 303550) voor vaststelling naar de raad gezonden en op diezelfde datum is de Economische uitvoeringsagenda 2019-2022 (RIS 303548) ter informatie aan de raad aangeboden. De rekenkamer is nagegaan in hoeverre hiermee opvolging is gegeven aan het raadsbesluit (RIS 302387) van 13 juni 2019, dat is genomen naar aanleiding van ons onderzoek 'Tel uit je winst' naar het economisch beleid van de gemeente. Onze bevindingen hebben wij in de bijlage van deze brief ter informatie opgenomen.

De rekenkamer waardeert de inspanning die door het college en de ambtelijke organisatie zijn gedaan om invulling te geven aan het raadsbesluit. Met de economische visie en het uitvoeringsprogramma heeft het college zichtbaar meer structuur en transparantie aangebracht in het economische beleid. Dit is een positieve ontwikkeling. Kanttekening hierbij is dat de economische visie en uitvoeringsagenda voor de raad nog onvoldoende inzicht geven in de veronderstelde effectiviteit en doelmatigheid van het economisch beleid.

In een eerder stadium heeft de ambtelijke organisatie het verzoek gedaan aan de rekenkamer om reeds op de concept-documenten te reageren. Wij konden niet op dit verzoek ingaan omdat de rekenkamer altijd een openbaar oordeel over het beleid van college en raad dient te geven en geen mede verantwoordelijkheid kan dragen voor de totstandkoming van het beleid, zoals dat door het college aan de raad wordt voorgelegd.

Wij hopen u met de bijlage bij deze brief meer inzicht te geven in de wijze waarop het college het raadsbesluit over de aanbevelingen van de rekenkamer heeft uitgevoerd, zodat u dit kunt betrekken bij de behandeling van de Economische visie Den Haag+ 2030.

Met vriendelijke groet,

H.A. (Manus) Twisk
voorzitter

Bijlage Stand van zaken opvolging raadsbesluit 'Tel uit je winst'

In deze bijlage geeft de rekenkamer eerst een algemeen oordeel over de opvolging die is gegeven aan het raadsbesluit¹. Vervolgens geven wij voor de zes punten uit het raadsbesluit opeenvolgend aan of de economische visie en uitvoeringsagenda tegemoet komen aan het raadsbesluit.

Algemeen oordeel rekenkamer

Met de economische visie en het uitvoeringsprogramma heeft het college zichtbaar meer structuur en transparantie aangebracht in het economische beleid. Dit is een positieve ontwikkeling. Kanttekening hierbij is dat de economische visie en uitvoeringsagenda voor de raad nog onvoldoende inzicht geven in de veronderstelde effectiviteit en doelmatigheid van het economisch beleid:

- In de economische visie en de uitvoeringsagenda is onvoldoende onderbouwd waarom de beleidsinstrumenten bijdragen aan de economische doelen. In het beleid is namelijk niet opgenomen van welke veronderstelde werking de gemeente uitgaat en is ook geen informatie uit andere bronnen (wetenschappelijk of van onderzoeksbureaus) opgenomen die deze veronderstelde werking ondersteunen.
- Met de economische visie en de uitvoeringsagenda is onvoldoende duidelijk gemaakt wat het ambitieniveau van de gemeente Den Haag is en wat de inzet van beleidsinstrumenten dient op te leveren voor de economie van Den Haag. De raad kan hierdoor niet controleren of de gestelde doelen bereikt worden.

Hieronder beschrijven wij per punt uit het raadsbesluit of het college invulling geeft aan het raadsbesluit.

Raadsbesluit punt 1

In het nieuwe economische beleid heldere kaders vast te stellen, te weten de door het college op te stellen economische visie en een daarvan afgeleide kadernota economisch beleid. Dit kader voor het economisch beleid dient de basis te zijn waarin de gemeenteraad concrete doelen stelt en waarvan zij kan controleren in hoeverre deze doelen gerealiseerd worden.

Stand van zaken volgens de rekenkamer

In de economische visie, die door de raad wordt vastgesteld, zijn geen concrete doelen opgenomen op basis waarvan de raad kan controleren of deze gerealiseerd worden. In de uitvoeringsagenda, die niet door de raad wordt vastgesteld, zijn eveneens geen concrete doelen opgenomen.

Toelichting

De raad stelt met de economische visie het economisch beleidskader voor de lange termijn vast.² In de economische visie zijn de strategische en tactische doelen, en géén operationele doelen van het economische beleid opgenomen. Bij de strategische doelen worden 'effectindicatoren' genoemd, waarbij niet duidelijk is gemaakt om welke indicator het precies gaat. Zo is met het begrip 'Werkloosheid' niet duidelijk of het gaat om de absolute omvang of de relatieve omvang van de werkloosheid in Den Haag. Hierbij is ook niet aangegeven wat de huidige waarde en wat de streefwaarde van de indicator is. Daardoor kan de raad op basis van de economische visie niet controleren in hoeverre de doelen uit de economische visie gerealiseerd worden.

In de economische uitvoeringsagenda is de economische visie verder uitgewerkt. Hoewel de economische uitvoeringsagenda naar aanleiding van het coalitieakkoord "Samen voor de stad" nog zal worden aangepast,

¹ RIS302387 Raadsbesluit inzake het rekenkameronderzoek 'Tel uit je winst' naar het Economisch beleid van de gemeente Den Haag, 13 juni 2019

² RIS304500 Vervolg economische visie en uitvoeringsagenda, college van B&W, 4 februari 2020

zal de opzet en structuur van deze uitvoeringsagenda hetzelfde blijven.³ De uitvoeringsagenda is ter informatie aan de raad aangeboden. In de uitvoeringsagenda zijn naast de strategische en tactische doelen operationele doelen opgenomen. Deze operationele doelen zijn echter niet concreet (niet SMART). Daarmee bevat de uitvoeringsagenda eveneens geen concrete doelen op basis waarvan de raad kan controleren in hoeverre de doelen gerealiseerd worden. Voorbeelden van operationele en niet concrete doelen zijn:

- *Dé toeristenstad van Nederland worden met kwaliteit*⁴
- *Clusterontwikkeling rondom overheden en internationale instituten*⁵
- *Proactief handelen richting bedrijven en instellingen*⁶
- *Meer sterke ondernemers in Zuidwest en Haags Veen*⁷

Raadsbesluit punt 2

Het college op te dragen in de kadernota economisch beleid te beargumenteren welke beleidsinstrumenten nodig zijn om de doelen uit het economisch beleid te realiseren als ook te onderbouwen welke middelen hiervoor op het niveau van de beleidsinstrumenten nodig zijn.

Stand van zaken volgens de rekenkamer

In de economische visie die door de raad wordt vastgesteld zijn geen beleidsinstrumenten opgenomen. Het college heeft de beleidsinstrumenten wel zichtbaar gemaakt in de uitvoeringsagenda, waarbij een koppeling met de doelen is aangebracht. Een argumentatie waarom de beleidsinstrumenten bijdragen aan de doelen ontbreekt echter. Per tactisch doel zijn indicatief de benodigde middelen opgenomen. Een inhoudelijke onderbouwing van de benodigde middelen op het niveau van beleidsinstrumenten ontbreekt.

Toelichting

In de economische uitvoeringsagenda zijn aan tactische doelen gekoppelde beleidsinstrumenten opgenomen. Zo wordt voor het tactische doel *'Verbreden met maak, zorg & gezondheid, en bouw'* melding gemaakt dat The Hague Hearing Center wordt versterkt door verdere marketing en acquisitie.⁸ Voor het tactische doel *'Goede en snelle dienstverlening bieden aan ondernemers'* is opgenomen dat de gemeente ondernemers faciliteert met speciale programma's voor de eerste fase van het ondernemerschap.⁹ Een nadere onderbouwing wat deze beleidsinstrumenten inhouden en waarom deze beleidsinstrumenten bijdragen aan de tactische doelen ontbreekt.

In de economische uitvoeringsagenda is per tactisch doel indicatief aangegeven hoeveel middelen jaarlijks beschikbaar zijn. Op het niveau van de beleidsinstrumenten is deze informatie echter niet beschikbaar.

De beleidsinstrumenten uit de uitvoeringsagenda zijn niet in de economische visie opgenomen, waardoor de raad voor wat betreft de beleidsinstrumenten en de hiervoor beschikbaar te stellen middelen geen kaders vaststelt.

³ *Ambtelijke organisatie, januari 2020*

⁴ *RIS303548 Economische uitvoeringsagenda 2019-2022, Doelenboom speerpunt 1, p. 9*

⁵ *RIS303548 Economische uitvoeringsagenda 2019-2022, Doelenboom speerpunt 2, p.14*

⁶ *RIS303548 Economische uitvoeringsagenda 2019-2022, Doelenboom speerpunt 3, p.19*

⁷ *RIS303548 Economische uitvoeringsagenda 2019-2022, Doelenboom speerpunt 4, p.23*

⁸ *RIS303548 Economische uitvoeringsagenda 2019-2022, p.15*

⁹ *RIS303548 Economische uitvoeringsagenda 2019-2022, p.19*

Raadsbesluit punt 3

Het college op te dragen de kadernota economisch beleid aan de hand van een doelenboom op te bouwen, waarin relaties tussen strategische, tactische en operationele doelen expliciet zijn gemaakt en de operationele doelen zijn uitgewerkt in beleidsinstrumenten en bijbehorende middelen.

Stand van zaken volgens de rekenkamer

Zowel in de economische visie als de economische uitvoeringsagenda zijn doelenbomen opgenomen. Het college maakt hierbij onderscheid in strategische doelen, tactische doelen, operationele doelen, beleidsinstrumenten en middelen. Daarbij plaatst de rekenkamer de volgende kanttekeningen:

- In de strategische visie deelt het college het hoofddoel twee keer op in vier strategische doelen, waarbij vier strategische doelen zijn uitgewerkt in tactische doelen en vier strategische doelen niet. De onderlinge relatie tussen deze strategische doelen is eveneens niet inzichtelijk gemaakt.
- In de economische visie zijn in de doelenboom alleen de strategische en tactische doelen en geen operationele doelen, beleidsinstrumenten en middelen opgenomen. Die zijn wel in de economische uitvoeringsagenda opgenomen, maar die wordt niet als kader door de raad vastgesteld.

Toelichting

In de economische visie is een doelenboom met daarin één hoofddoel ‘Brede economische groei’ opgenomen. Dit hoofddoel is opgesplitst in vier strategische doelen die vervolgens in tactische doelen zijn uitgewerkt. Boven het hoofddoel en binnen het kader van de strategische doelen zijn nog eens vier strategische doelen (lichttrood) opgenomen, zie onderstaande figuur.

De genoemde vier strategische doelen zijn niet verder uitgewerkt in tactische doelen. Ook is de relatie met de vier strategische doelen die wel zijn uitgewerkt niet helder.¹⁰

In de economische uitvoeringsagenda zijn, voor de vier strategische doelen die in de economische visie wel zijn uitgewerkt in tactische doelen (1 t/m 4 in de figuur), vier doelenbomen opgenomen. Deze doelenbomen bevatten naast het strategisch doel en de tactische doelen ook de operationele doelen, de beleidsinstrumenten en de middelen.¹¹

Raadsbesluit punt 4

Het college op te dragen in de kadernota en de informatievoorziening aan de raad een expliciete koppeling aan te brengen tussen doelen (wat willen we bereiken / wat hebben we bereikt), beleidsinstrumenten (wat is daarvoor nodig om te doen / wat is daarvoor gedaan) en middelen (wat gaat dat kosten / wat heeft het gekost).

Stand van zaken volgens de rekenkamer

Het college heeft met de doelenbomen in de economische visie en de uitvoeringsagenda een expliciete koppeling aangebracht tussen doelen, beleidsinstrumenten en middelen. De rekenkamer mist echter een onderbouwing waarom de inzet van de genoemde beleidsinstrumenten nodig is om de doelen uit het economisch beleid te realiseren. Ook mist de rekenkamer een onderbouwing van de benodigde middelen per strategisch doel.

Toelichting

Uit de stand van zaken bij 'raadsbesluit punt 3' blijkt dat het college met de doelenbomen in de economische visie en uitvoeringsagenda een expliciete koppeling heeft aangebracht tussen doelen, de beleidsinstrumenten en de middelen.

Voor wat betreft de toelichting dat een onderbouwing ontbreekt waarom de inzet van de genoemde beleidsinstrumenten nodig is om de doelen uit het economisch beleid te realiseren, zie stand van zaken bij 'raadsbesluit punt 2'. Hier is tevens toegelicht dat een onderbouwing van de benodigde middelen per strategisch doel ontbreekt.

Raadsbesluit punt 5

Het college op te dragen in de kadernota en de informatievoorziening aan de raad gebruik te maken van prestatie- en effectindicatoren die inzichtelijk maken in welke mate de beoogde operationele doelen zijn bereikt, als ook aannemelijk te maken in hoeverre de beoogde effecten hiermee zijn gerealiseerd.

Stand van zaken volgens de rekenkamer

Hoewel het college van plan is om ieder najaar uitgebreid te rapporteren over de indicatoren, noemt het college geen concrete indicatoren met nulmetingen en streefwaarden. Hierdoor is het onduidelijk welke ambitie de gemeente met het economisch beleid nastreeft en is onduidelijk wanneer de beoogde effecten zijn gerealiseerd.

Toelichting

In de economische visie worden voor het hoofddoel 'Brede economische groei' vijf indicatoren genoemd, namelijk: Bruto Regionaal Product, Vestigingen, Banen, Arbeidsmarktbalans en Werkloosheid. Voor vier onderliggende strategisch doelen zijn eveneens indicatoren in de economische visie opgenomen.¹²

¹⁰ RIS303550 Economische visie Den Haag+ 2030, p. 26

¹¹ RIS303548 Economische uitvoeringsagenda 2019-2022, p. 9, 14, 19 en 23

¹² RIS303550 Economische visie Den Haag+ 2030, p. 15, 28, 34, 40 en 46

De indicatoren in de economische visie zijn echter niet concreet. Zoals reeds aangegeven is met het begrip 'Werkloosheid' bijvoorbeeld niet duidelijk of het gaat om de absolute omvang of de relatieve omvang van de werkloosheid in Den Haag. Voor de indicatoren zijn ook geen nulmetingen en streefwaarden opgenomen. Hierdoor is het niet duidelijk welke ambitie de gemeente Den Haag met het economisch beleid heeft. Doordat de indicatoren niet concreet zijn gemaakt is via de voortgangsinformatie ook niet te controleren of de beoogde effecten van het economisch beleid worden gerealiseerd.

Het college is overigens van plan om elk najaar een onafhankelijke rapportage 'De staat van de Haagse Economie' uit te brengen die ingaat op de effect- en impactindicatoren en onderliggende trends en ontwikkelingen.¹³

Raadsbesluit punt 6

Het college op te dragen in de informatievoorziening aan de raad transparant te maken welke inhoudelijke wijzigingen in het nieuwe beleid zijn of worden aangebracht ten opzichte van de agenda's Stedelijke Economie en Kenniseconomie die tot begin 2018 leidend waren. Het college moet hierbij expliciet aangeven welke elementen van het beleid zwaarder zijn aangezet, welke juist zijn losgelaten en welke financiële consequenties deze wijzigingen hebben.

Stand van zaken volgens de rekenkamer

Het college heeft nauwelijks zichtbaar gemaakt welke inhoudelijke wijzigingen in het economisch beleid worden doorgevoerd ten opzichte van de collegeperiode 2014-2018. Het huidige college is als gevolg van het nieuwe coalitieakkoord wel voornemens om zichtbaar te maken welke activiteiten niet of slechts in afgeslankte vorm door kunnen gaan.

Toelichting

In de economische uitvoeringsagenda geeft het college aan dat ten opzichte van de vorige collegeperiode (2014-2018) de middelen 'soms anders aangewend' worden. In de nadere toelichting hierop wordt vooral aangegeven in welke onderdelen structureel en incidenteel meer zal worden geïnvesteerd.¹⁴ Welke onderdelen van het economisch beleid de gemeente in mindere mate zal uitvoeren of minder in zal investeren is niet de in uitvoeringsagenda opgenomen. In de economische visie is geen enkele informatie opgenomen over de inhoudelijke wijzigingen ten opzicht van het vorige economische beleid.

Op 4 februari 2020 geeft het college aan dat de versoering van de gemeentelijke inzet op het economisch beleid als gevolg van het nieuwe coalitieakkoord van december 2019 leidt tot het maken van keuzes en het actualiseren van de uitvoeringsagenda. Het college is hierbij voornemens om helder te maken welke voorgenomen activiteiten niet of slechts in afgeslankte vorm door kunnen gaan en daarbij aan te geven op welke wijze mensen en partijen in de stad dit gaan merken.¹⁵

¹³ RIS303550 Economische visie Den Haag+ 2030, p. 9

¹⁴ RIS303548 Economische uitvoeringsagenda 2019-2022, p. 4 en 6

¹⁵ RIS304500 Vervolg economische visie en uitvoeringsagenda, college van B&W, 4 februari 2020